

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum prædestinatio imponat necessitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD SECUNDVM dicēdū, q̄ vniuersale dr̄ esse vbiq; & semper magis p̄ remotionē, q̄ p̄ positionē. Nō enim dicitur vbiq; esse & semper, eo q̄ sit in omni loco, & in omni tempore, sed quia abstrahit ab his quæ determinant locum, & tempus determinatum: & præterea, vniuersalia non sunt substantia.

AD TERTIVM dicēdū, q̄ substantia spiritualis excedit corporalem excessu dignitatis naturæ, sed non in virtute agendi: immo videmus q̄ multæ substantiæ spirituales habent determinata corpora, in quibus agant, sicut anima rationalis corpus humanū.

AD QVARTVM dicēdum, q̄ si rex non est vbiq; p̄ totum regnum, est ex defectu regis terreni p̄ circūscriptionē suæ substantiæ. Deus aut̄ cum sit incircūscriptus, est vbiq;: & tñ si non esset vbiq;, nihilominus gubernaret oīa prouidētia sua. Vnde in rege terreno non esse præfens est ad defectum, sed quod gubernet in absentia est ad commendationē. Deus autem & vbiq; est, & omnia gubernat.

AD QVINTVM dicendum, q̄ h̄mōi distantia & propinquitas creaturarum ad Deum non est s̄m locū, sed secundum similitudinem & dissimilitudinem. Nam illa quæ magis assimilantur Deo, dicimus esse sibi propinquiora: quæ vero magis recedunt a similitudine ipsius, dicimus esse sibi remotiora.

AD SEXTVM dicendum, q̄ dato q̄ tota machina mundiālis esset unū corpus cōtinuū, non tñ p̄ hoc posset imaginari q̄ esset vbiq;, sed in uno loco tantum, quia totum illud, in quo esset, acciperetur pro uno loco, & sic non attingeret quodlibet particulare, quod esse ubique completitur in sua ratione.

QVÆSTIO II.

ARTICVLVS II.

Vtrum Deus cognoscat malum per bonum.

CIRCA cognitionem uero Dei quærebatur, vtrum Deus cognoscat malum per bonū, & videtur quod nō, quia cognoscere vnum per aliud pertinet ad defectum cognitionis: sed in diuina cognitione nullus potest esse defectus: ergo uidetur quod Deus non cognoscat malum per bonum.

¶ 2 Præ. Cognoscere vnum per aliud est in cognoscendo discurre: sed in diuina cognitione non est discursus: ergo cum cognoscere malum per bonū sit cognoscere vnum per aliud, videtur quod Deus non cognoscat malum per bonum.

¶ 3 Præ. Quicquid Deus cognoscit, cognoscit per essentiam suam: sed malum nec est effectus diuinæ essentia, neque est ei oppositum, ut dicit Aug. ergo v̄ quod Deus non cognoscat malum per bonum.

¶ 4 Præ. Philosophus dicit in 3. de aīa, q̄ intellectus qui semper est in actu, non cognoscit priuationē: sed intellectus diuinus est semper in actu. ergo &c.

¶ 5 Præ. Oē qd̄ cognoscit, cognoscit p̄ aliquā similitudinē in ipso cognoscitē existentē: sed malū nō h̄t aliquā similitudinē in Deo. ergo Deus non cognoscit malū p̄ aliquod bonum quod in eo existat.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit, q̄ malum cognoscitur secundum quod ab ipso bono discordat.

RESPON. Dicēdū, q̄ ppria cognitio unius cuiusque rei est s̄m qd̄ cognoscit p̄ propriā rōnē. In cognoscibilibus autē quædā sunt q̄ habent rōnē propriā absolutā, ut homo & lapis, quorū ppria rō nō dependet ex alio. Quædam uero sunt quæ nō habēt propriā rōnē absolutā, sed ex alio dependen-

tem, sicut est in reatiuis, & priuatiuis, & in negatiuis, quorum ratio d̄pendet ex ordine quem habēt ad alia: nam ratio cæcitat̄ non est absoluta, sed dependens. in quantum habet ordinem ad visum cuius est priuata. Cū ergo Deus animam cognoscat secundum proprias rōnes. dico q̄ illa, quorū ratio est absoluta, cognoscit absolute, & nō per aliquod aliud. Illa uero, quorum est dependens, & in ordine ad alia, cognoscit secundum ordinem ad illa, ex quibus dependent. Cum ergo ratio mali non sit absoluta, sed dependens, in quantum. s̄ discordat a bono creato, cognoscit malum secundum ordinem ad bonum, secundum quod scilicet discordat ab ipso bono.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod in illis quæ habent rationem absolutam, est ad defectum cognitionis cognoscere vnum per aliud, sed non in illis, quorum ratio est ad aliud, ut dictum est.

AD SECUNDVM dicēdū, q̄ cognitio discursiua est cognoscere unū cognitū per aliud cognitum absolute: sed cognoscere vnum incognitum, per aliud cognitum ad quod ordinatur, non est discurre cognoscendo, & hoc modo cognoscitur malum.

AD TERTIVM dicendum, q̄ licet malum non sit oppositum diuinæ essentia, tñ est oppositum effectui diuinæ essentia. Nam bonū increatum nō habet malū oppositum, sed bonis effectibus, qui causantur a bono increato, opponitur malū, & in quantum discordat ab eis effectibus cognoscitur.

AD QVARTVM dicēdū, q̄ illud habet locū in illo intellectu, qui cognoscit res per adæquationem & species suas, & iste modus cognoscendi non est in Deo, qui cognoscit omnia per essentiam suam.

AD QVINTVM dicendum, q̄ licet malum non habeat aliquam similitudinē in Deo, tamen oppositum mali, id est, bonum creatum, habet similitudinē in Deo, sicut in causa sua: & ita bonum cognoscitur per seipsum, malum uero per bonum.

QVÆSTIO III.

ARTICVLVS III.

Vtrum prædestinatio imponat necessitatem.

CIRCA prædestinationē quæbat, vtrū p̄destinatio imponat necessitatē, & ostēdebat q̄ sic. Cōstat. n. q̄ p̄destinatus omnino saluatur: sed hoc non est, nisi necessariū esset p̄destinatum saluari, videtur ergo quod p̄destinatio necessitatē imponat. ¶ 2 Præ. Ad Rom. 9. dicit Apostolus. Nō est volentis, neque currentis, sed misericordis Dei. ergo v̄ quicquid est de salute, sit ex sola p̄destinatione diuina, & ex nullo alio: & sic v̄ necessitatē imponere.

CONTRA, Augustinus dicit. Qui creauit te sine te, non iustificabit te sine te.

RESPON. Dicēdū, q̄ p̄destinatio certitudinē habet, & tñ necessitatē nō imponit. In p̄destinatione. n. tria sunt cōsideranda, quorū duo præsupponit ipsa p̄destinatio. s̄ p̄sentia Dei, & dilectio, & voluntatē, qua vult p̄destinatū saluare: & tertium est ipsa p̄destinatio, qua nihil aliud est q̄ directio in finē, quē vult Deus rei dilectæ. Quodlibet autē horū triū certitudinem habet, & tñ necessitatem non imponit. Et q̄ p̄sentia diuina certitudinē habet patet. Deus. n. cognoscit res nobilioris modo, quam nos cognoscamus. Nam cognitio nostra est in tempore, & ideo inuitus noster respicit res secundum rationem temporis. s̄ p̄sentia, præterita, & futura, ut cognoscat præterita ut præterita. p̄sentia ut p̄sentia, futura ut futura, & certitudinaliter. Cognitio uero

Tex. co. 20.

vero diuina est supra tempus, & mensuratur aeternitate solū, & ideo nō cognoscit prout sunt in tempore, sed prout sunt in aeternitate, sicut sunt praesentia, & hoc tam necessaria q̄ contingentia, vnde omnia cognoscit tanquā praesentia in sua praesentialitate. Cum ergo etiam intellectus noster certitudinaliter cognoscat praesentia, multo magis Deus omnia sibi praesentia certitudinaliter cognoscit, ex quo nulla necessitas rebus cognitis inducitur. Sicut videmus, q̄ aliquis existens in loco eminenti, videt certitudinaliter ordinē venientū aliquorū & euentū p̄ vias, & alius in plano existens nō videt, nisi q̄ sunt sibi praesentia, & in hominibus istis ex hoc nulla necessitas imponitur. Nā hoc nō est nisi ex hoc, q̄ in alio existēs intuentur oīa vt praesentia, quae eunti in plano sunt praerita, s. illa quae retro sunt, praesentia illa, s. quae sunt iuxta se, & futura illa, s. q̄ anteriora sunt. Quod autem voluntas diuina certitudinē habeat, & tamē necessitatē non imponat, sic patet. Voluntas. n. Dei est efficax & perfecta causa omnium rerū: quia omnia quae cūq; voluit dñs fecit. Cuius perfectio & efficacia apparet ex hoc, q̄ non solū mouet & causat res, sed etiā dat eis talē modū causandi, in quantum cuiuslibet rei determinatū modū cōtulit, quo suos effectus produceret. Vnde quia ipse voluit quaedā esse in vniuerso necessaria, & quaedam contingētia, constituit quaedā causas quibus contulit, vt a cōtingenter causarent, & quaedam quibus contulit vt necessitatio causarent effectus. Vnde voluit istum, vel illū effectū non solum esse, sed etiā illo modo esse, s. vel cōtingenter, vel necessario, sicut q̄ voluit Petrum non solum currere, sed et cōtingenter currere: & similiter voluit istum hominem saluare, sed eo modo vt arbitrij liberatē nō perderet. Et sic q̄ Petrus, vel Martinus saluetur, habet duas causas, vnam. s. voluntatē diuinā, & hanc habet certitudinē: aliam liberum arbitrij, & hanc habet contingētiā. Et sic est in alijs rebus, quia si sunt contingētia, prouenit eis ex causa proxima. Quod vero sint certa & necessaria, prouenit eis ex causa prima. Vnde prima causa rerum. s. diuina voluntas, et de contingētibz certitudinē habet, ex qua quidē certitudine non imponit ipsīs rebus aliqua necessitas, q̄ nō solū vult ea esse, sed tali modo esse, s. necessario, vel contingenter, vt dictū est. Quod vero praedestinatio certitudinē habeat, & necessitatē nō imponat, similiter patet. Motus. n. vel directio, vel propositū dirigēdi in finē, q̄ est ipsa praedestinatio, est s̄m cōstitutioē & ordinem causarū a Deo cōstitutarū. Constat autē q̄ q̄ sunt duae causae ordinatae, quarū vna est necessaria, & alia cōtingens, effectus s̄m est cōtingens. In praedestinatione autē sunt duae causae, quarū vna est necessaria, s. ipse Deus, & alia est cōtingens, s. ipsum liberū arbitrij: & ideo oportet effectū praedestinationis cōtingentē esse. Vnde quia Deus scit, & vult istū, vel illū consequi talē finem, praedestinatio certitudinē habet. Quia vero Deus vult vt s̄m libertatem arbitrij in talem finem dirigatur: ideo huiusmodi certitudo nullam praedestinatio necessitatem imponit.

AD PRIMUM ergo dicendum, q̄ hic praedestinatus oīno saluatur, ex certitudine diuinā praedestinationis, non tñ est ibi necessitas absoluta, sed conditionalis: quia si talis est praedestinatus, necessario saluatur, non autem est necessarium simpliciter.

AD SECUNDUM dicēdū, q̄ verbū Apostoli nō est sic intelligēdū, quin sit necessariū velle & currere ex parte nostra, sed q̄ principij primū bñ operādi nō

est a nobis, sed est misericordia diuina infundente gratiam, nihilominus tamen oportet quod ex parte nostra sit aliquod principium.

ARTICVLVS IIII.

Utrum motus angeli sit in instanti.

CIRCA angelos qualiter fuit de motu angeli, s. utrum motus eius sit in instanti. Vt q̄ sic. Cōstat. n. q̄ mutatio angeli simpliciter est omni mutatione corporali: sed inuenitur aliqua mutatio corporalis in instanti, sicut illuminatio, & huiusmodi, ergo multo magis motus angeli est in instanti.

Prat. Nobilissime creatore cōpetit nobilissimus motus: nobilissimus autē motus est ille q̄ fit in instanti, ergo cōpetit nobilissime creaturae, s. angelo.

CONTRA. Omnis motus habet prius & posterius: prius autē & posterius in motu est numerus temporis, ergo in omni motu est tempus, ergo nullus motus etiam angeli est in instanti.

RESPON. Dicēdū, q̄ omnis mutatio habet terminos, quos nō cōtingit simul esse, vnde impossibile est q̄ aliquis motus, vel mutatio sit in instanti hoc modo, q̄ idē instanti ambos terminos complectatur. Vnde sciēdū q̄ in rebus corporalibus duo termini motus, vel mutationis dupliciter possunt se habere. Vno modo, q̄ sit assignare instans, in quo terminus ad quem, primo est. Et aliud instans in quo terminus a quo vltimo est, & sic cum inter quolibet duo instantia sit tempus medium, sequitur q̄ de uno termino motus in alium fiat transitus per tempus, & sic talis mutatio est in tempore, & non in instanti. Hoc autē cōtingit quando inter duos terminos motus est aliquod mediū accipere, sicut inter album & nigrum, & inter esse hic & ibi: sed alii termini mutationis sunt, inter quos non est accipere mediū, sicut inter album & non albū, inter ignem & non ignem, inter tenebrosū & luminosū: quia affirmatio & negatio sunt secundū se immediata, & similiter priuatio & forma in subiecto determinato, & in talibus licet sit accipere instans, in quo primo est terminus ad quem, non tamen est accipere instans, in quo vltimo est terminus a quo. Cū enim inter quolibet duo instantia sit tempus mediū, sequeretur q̄ in illo tempore medio, in neutro extremorum esset, quod est impossibile, cū sint extrema omnino immediata. Oportet ergo dicere, q̄ cū illud instans, in quo primo est terminus ad quem, sit terminus alicuius temporis, q̄ in toto tempore precedenti duret terminus a quo, & sic cū inter tempus & instans, q̄ est terminus ipis, non sit tempus medium, non sit transitus de una extremitate in alia in tempore, sed in instanti. Primo. n. definit esse terminus a quo, & incipit terminus ad quem, & huiusmodi mutationes dicuntur esse instantaneae sicut illuminatio, generatio, & corruptio: sed oportet q̄ istae mutationes sint termini motuum continuorum, & in tempore existentium, quia tempus, in quo est vltimo terminus a quo, mensurat aliquem motum s̄m quod subiectum accedit ad terminum ad quem: sicut per alterationem materia disponit ad formam, & p̄ motum localem corpus luminosum accedit ad finem, in quo illuminat, & s̄m hoc dī quod generatio & corruptio sunt termini alterationis, & illuminatio motus localis. Sic ergo duae sunt mutationes corporales, sed neutra harum potest esse in motu angeli. Cum enim motus angeli attendatur s̄m diuersos contractus virtuales angeli ad diuersa loca, qui quidem contractus non sunt continui, sequitur q̄ motus

D. 392.

D. 741.

D. 744.

motus